

A „Kongresszus után – a változások folyamatában” konferencia állásfoglalása

Három évvel ezelőtt, a hazai nevelésügy jeles napjait idézve ült össze – a Duna két partján, a kultúrának és a műszaki tudományoknak, a modernitásnak és a történelmi hagyománynak két fellegvárában, a Művészetek Palotájában és a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen – a pedagógusszakma színes világát megjelenítve a VII. Nevelésügyi Kongresszus. A Kongresszus Ajánlásai tükrözték a nevelésügy körül megjelenő vitákat és nézetkülönbségeket, de megerősítették a Kongresszus konszenzusra szólító mottóját is, mely szerint: „Az oktatás közügy”. Az Ajánlásokat 2008-ban jó szívvel fogadta a Köztársaság elnöke, alapvetően pozitív választ adtak rá felelős állami tisztségviselők.

Visszatekintve megállapítható: a VII. Nevelésügyi Kongresszus a maga eszközeivel hozzájárult a nevelésügy kérdéseinek előtérbe kerüléséhez, az újabb nemzedékekért viselt társadalmi felelősség növekedéséhez.

2011 januárjában a Magyar Pedagógiai Társaság a társadalmi párbeszéd felelevenítését kezdeményezte; követő konferenciát hívott életre. A Kongresszusi mottó visszaigazolását láttuk abban, hogy a felhívásra több szervezet csatlakozott. E körben ki kell emelni a Katolikus Pedagógiai Szervezési és Továbbképzési Intézetet, a Magyar Szakképzési Társaságot, a Pedagógusok Szakszervezetét, a Tempus Közalapítványt. Örömünkre szolgált, hogy az Országos Köznevelési Tanács elnöke és alelnöke, további tagjai az elsők között regisztráltak a rendezvényre, amelyet a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem a XXI. század felsőoktatását idéző Q épületében hívtak össze a szervezők.

Mint egy háromszáz pedagógus vett részt a konferencián: óvónők, tanítók, tanárok, kultúraközvetítők, egyházi személyiségek, kutató-fejlesztő szakemberek, általános művelődési központok munkatársai, diákok, ifjúságsegítők, intézményvezetők, intézményfenntartók, a felsőoktatás oktatói fejtették ki véleményüket.

A konferenciát a szakszerűség, a higgadtság és a dialógusért vállalt felelősség jellemezte. A pedagógus-szakma kísérletet tett arra, hogy érdemi párbeszédrel nyújtson támogatást az oktatás, a nevelésügy továbbfejlesztéséért felelős oktatáspolitikai döntéshozóknak. Nem a résztvevőkön múlt, hogy az utóbbiak nyitottsága a párbeszédre korlátozottabb volt a kongresszusi hagyományokat illetően megszokottnál.

A Konferencia a széles értelemben vett nevelésügy kérdéseiben – előrettekintve az „EU 2020” stratégiára – vállalja a VII. Nevelésügyi Kongresszus ajánlásainak alapvető gondolatait. Az alábbi kérdésekről kiemelten foglalt állást:

1.. A kölcsönös információcserére és közös cselekvésre épülő partnerség a nevelésügy minden szintjén nélkülözhetetlen. A tudás létrehozásának, megosztásának és hasznosításának hatékony ösztönzője. A jelentős oktatási kihívások (mint a korai iskolaelhagyás visszaszorítása, az iskola-összevonások méltányos lebonyolítása, a leszakadók esélyteremtő oktatása) csak a partnerségben rejlő erő és a horizontális tanulás eszközeivel válaszolhatók meg. A döntések előtt a partnerség akkor tekinthető érdeminek, ha a megfelelő hatáselemzések elkészülnek, azokat az érintettek időben megismerhetik, és módjuk van álláspontjukat megfogalmazni.

2.. A konferencia üdvözölte a kora gyermekkori fejlesztés szándékait. Felhívta a figyelmet arra, hogy ennek számos feltétele van: az intézményi keretek megteremtése; a különböző szinteken dolgozó kisgyermek-nevelők képzsének fejlesztése; tartalmi elemeinek kidolgozása, a pedagógiai innovációhoz és a mindennapi gyakorlathoz igazítása.

3.. A gyermekintézmények legyenek alkalmasak a különböző hátrányok csökkentésére. Ezért nem támogatunk semmilyen olyan változást az intézményrendszerben, amelynek következménye a lemaradók számának növekedése, egyes társadalmi csoportok gyermekeinek kihullása az iskolarendszertől. Ezen az alapon ellenezzük az alsó tagozatos bukthatási lehetőséget, a tankötelezettség időtartamának csökkentését, a szakképzés kiszakítását a közoktatásból.

4.. Kiemelten fontosnak tartjuk a tanulásra ösztönző motiváció felkeltését és fenntartását az ember egész életében. A tanulási motivációra alapvetően úgy tekintünk, mint az életstratégia kialakításának előfeltételére. Ennek megfelelően nem csak a formális, hanem az informális és non-formális tanulás felhasználására, valamint elismerésére is szükség van. A tanulási motiváció szempontjából stratégiai jelentősége van az alapozó szakasznak. E szakasz funkciói messze túlmutatnak az alapkészségek (írás, olvasás, számolás) kialakításán. Kiemelt feladat az attitűdformálás, a tanulási képesség, egyben a teljes személyiség fejlesztése.

5.. A pedagógusok jelenlegi élet- és munkakörülményei drámaiak (megrendült munkahelyi stabilitásuk, bizonytalan bérezésük, a munkahelyi légkör igen sok intézményben megromlott, kiszolgáltatottságuk növekvőben, az autonóm értelmiségi munkavégzés feltételei romlottak). Mindezen tünetek orvoslása halaszthatatlan és hathatós intézkedéseket igényel.

6.. Az életpályamodell bevezetésére – ennek feltételei biztosítása mellett – minél hamarabb sort kell keríteni. Az életpályán történő előrehaladásnak szilárd kritériumokon és megbízható értékelési rendszeren kell alapulnia.

7.. A pedagógusképzés rendszerében, szerkezetében lényeges változásokat csak alapos, tényeken alapuló, a közoktatási rendszer igényeit, fejlesztési elképzeléseit figyelembe vevő, majd a szakma egészével lefolytatott társadalmi egyeztetés után szabad végre hajtani.

8.. Egységes, egyaránt magas színvonalú elméleti és gyakorlati szaktudományos és mesterségbeli képzésben kell részesíteni valamennyi tanárt, függetlenül attól, hogy milyen iskolatípusban és az ország melyik településén fog majd dolgozni. A sajátos feltételekhez és feladatokhoz kapcsolódó kompetenciákat a helyi viszonyokhoz igazodó továbbképzések keretében kell kialakítani.

9.. Bővíteni szükséges az óvodapedagógusok, a tanítók és a pedagógiai szakmai szolgáltató intézetek pedagógusai számára a mesterszinthez és a doktori fokozathoz eljuttató képzésben való részvétel lehetőségeit. Az óvodapedagógusi, tanítói és a pedagógiai szakmai szolgáltató intézetek dolgozói – hasonlóképpen a középiskolai tanárokhoz – a doktori fokozat megszerzése után érthessék el a pedagógusi pályamodell legfelső fokozatát.

10.. A pedagógusképzés és a -továbbképzés struktúráit, tartalmait össze kell hangolni. Fejlesztési szükséges a pedagógus-továbbképzési programok felhasználói értékelését, az eredmények visszacsatolásának formáit be kell építeni a szabályozásba.

11.. A pedagógus életpályán való előre jutást a pedagógus-továbbképzés változatos formái (tantestületen belüli tudásmegosztás, együttműködés, mentorálás, projektmunkák) segítsék, ugyanakkor a továbbképzési tartalmak és formák igazodjanak a közoktatási intézmény igényeihez.

12.. Az oktatási rendszerben a különböző szinteken zajló értékelési folyamatoknak továbbra sincs átfogó stratégiája. Ennek kialakítását a fejlesztés érdekében elengedhetetlennek tartjuk.

13.. Az intézmények pedagógiai munkájának, valamint a tanulói teljesítményeknek az értékelése a nevelő intézményekben folyó tevékenység eredményességét, hatékonyságát, minőségét és a méltányosságot szolgálja. Egy komplex értékelési rendszer kialakításának fontos motiválója, hogy az oktatáspolitikai döntések minden szinten egyre inkább bizonyítékokon, adatokon alapuljanak, amelyeknek legfontosabb eszköze a neveléstudományi kutatás, amelynek mai támogatottsági szintje rendkívül alacsony.

14.. Az iskolán belüli szegregációt pedig elsősorban a differenciálás kultúrájának kiépítésével látjuk kezelhetőnek. Továbbra is támogatjuk az önértékelésen alapuló, fejlesztést szolgáló értékeléseket. Rendszerszinten az iskolaszervezet újragondolását és az általános iskola megerősítését tartjuk a méltányosság egyik legjobb biztosítékának. Az iskolák közötti teljesítménykülönbségeket értékeléssel és iskolafejlesztéssel javasoljuk mérsékelni.

15.. Nélkülözhetetlenek az olyan fejlesztési folyamatok, amelyekben a hétköznapi pedagógiai munka, és ezen belül a fejlesztő értékelés segítségével új módszerek és eszközrendszerek jönnek létre, utóbbiak között fontos szerepet szánva a digitális pedagógia vívmányainak. Szükség van az általános nevelési hatások eredményességének módszertanilag megalapozott értékelésére is.

16.. A munka és az oktatás kölcsönhatásában meg kell teremteni az abban résztvevők érdekeinek összhangját. A szakképzés nem vállalkozhat pusztán a munkaerőpiac rövid távú érdekeinek kiszolgálására, hanem legalább olyan fontos feladata az életen át tartó tanulásra történő felkészítés. A gazdaság, illetve a munkaerőpiac rövid távú érdekeire koncentráló szakképzés nélkülözi azt a széles bázisú alapképzés iránti igényt, amely lehetővé teszi

a leendő munkavállaló folyamatos alkalmazkodását a gazdaság változó igényeihez.

17.. A jövőben is fontosnak tartjuk a szakképzés és a felnőttképzés összekapcsolódó rendszerként (folyamat, tartalom és kimenet szabályozás) való működtetését. A szakképesítések egy részét nem lehet a rendszertől különválasztottan fejleszteni, mert ez az átlátható és átjárható szakképzés egészére kedvezőtlenül hat. A konferencia résztvevői egyetértettek abban, hogy a szakképzés iskolatípusai a közoktatás szerves részei.

18.. A szakképzés hatékony működésének elengedhetetlen feltétele a színvonalas személyi és tárgyi feltételek biztosítása. Egyetértünk azzal, hogy a gazdaság szereplői a szakképzés gyakorlati képzésében nagyobb szerepet kapjanak, s ehhez a gazdaság szereplőinek meg kell teremteniük a megfelelő személyi és tárgyi feltételeket. Ezekben a folyamatokban is nélkülözhetetlen a partnerség kultúrája.

Budapest, 2011. május 28.